

CHARIZMY

Úvod

Často sa dnes stretávame s otázkou: sú potrebné charizmy pre dnešnú Cirkev?

Boli potrebné pre Krista (porov. Lk 7,20-22), pre apoštolov (porov. Mt 10,7-8), pre prvotnú Cirkev (porov. Sk 8,16-17. 19,2-6. 1Kor 12-14) a sú potrebné aj dnes. Kristus ich prisľúbil všetkým ľuďom všetkých čias (porov. Mk 16,15-18).

Charizmatická éra na Turíce začala a nenachádzame ani náznak v slovách Krista a apoštolov, ktorými by sa obmedzovalo jej trvanie a umenšoval rozsah.¹

Je síce pravda, že sa v dejinách Cirkvi prejavovali charizmy v rôznej intenzite, ale to neznamená, že zanikli, alebo že neexistovali vôbec. Písmo i Magistérium potvrdzujú, že každý má nejakú charizmu od Pána, či už mimoriadnu alebo jednoduchú.

Cirkev dnes znova viac presadzuje biblické chápanie charizmiem ako dôležitú a každodennú súčasť kresťanského života. Preto potrebujeme poznať, aké charizmy jestvujú, a zároveň ako ich máme správne používať.

Pojem

Doslovný preklad slova charizma je *dar milosti*. Sväté Písmo však používa viac synonym tohoto slova: *pneumatika, fanerosis, energemata, domata* a pod..

Páter Baumert sa zaoberá vývojom chápania pojmu charizma. Podľa neho charizma je:

- od Boha;
- zo slobodnej vôle;
- zdarma;
- daná;
- dobro;
- v poriadku spásy, ktoré spočíva v nejakom;
- od Ducha Svätého;
- vždy individuálne pridelenom;
- uschopnení, ktoré je;

---

¹ FALVO, S.: *Oživenie charizmiem. Všeobecné o charizmách*. Samizdat, s. 9.

- dané navyiac (nie je nutné k vlastnej spásu);
- určené k spolupôsobeniu na spásu druhých;
- nedisponovateľné;
- a mimoriadne.²

Autor nehovorí o dare, ale o tzv. *uschopení*. Nemôžeme pojem charizma úplne stotožňovať s pojmom dar.

*Nie je teda charizma samostatným darom, ale umocnením, silou prítomného Ducha Svätého umocňuje všetky ostatné dary, nie je samostatnou kategóriou, ale priebežnou dynamikou darov prirodzených i nadprirodzených.*³ Teda charizmy sú *nadprirodzené dary čo do spôsobu, ktoré spočívajú v tom, že dotyčné stvorenie pomocou nich vykonáva svoje prirodzené schopnosti omnoho vyššie a dokonalejšie, než bez nich.*⁴ Ide tu predovšetkým o jednotlivé úlohy, schopnosti a ponuky, ktoré približujú človeku jeho všednosť a mnohorakosť života, no zároveň sú vždy viac ako to, čo môže jednotlivý človek skutočne vykonať v obmedzenosti svojich síl a času.⁵

Vidíme, že Boh pri udeľovaní chariziem buduje na prirodzených schopnostiach a vlohách človeka. Charizmy však nemožno jednoducho odvádzať od prirodzených schopností človeka, lebo pramenia zo slobodnej vôle Boha, ktorý dáva ako chce a komu chce (porov. 1Kor 12,11). Je to dar a dar si nemôžeme zaslúžiť. Túto skutočnosť zdôrazňuje i sv. Tomáš tvrdením, že je to milosť daná zdarma, lebo sa poskytuje človeku odhliadnuc od jeho prirodzených schopností i osobných zásluh.⁶

Charizmy, alebo ako ich nazýva sv. Tomáš *milosť daná zdarma*⁷, neslúžia k ospravedlneniu človeka, ktorému sú dané, ale *pre spolupôsobenie k ospravedlneniu druhého ... k tomu, aby človek pomáhal druhému, aby bol privedený k Bohu.*⁸

Charizma teda nie je stála dispozícia (habitus), ale skôr prchavý, prechodný podnet, ktorý prejde ľudskými slovami a činmi a urobí z nich nástroj, ktorý vyvolá účinok, ktorý

² BAUMERT, N., SJ: *Dary Ducha Ježišová. Charizmatická dimenze cirkve*. 3. díl. Teologický rozbor charizmatické dimenze cirkve. Praha: Pastorační středisko 1994, s. 28.

³ ZVĚŘINA, J.: *Teologie agape*. Svazek I. Praha: Scriptum 1992, s. 182.

⁴ FRANKOVSKÝ, A.: *De Gratia*. Sp. Kapitula: Kňazský seminár Jána Vojtašáka 1992, s. 3.

⁵ Por. RAHNER, K.: *Skúsenosť ducha. Turíčne meditácie*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška 1999, s. 51.

⁶ Por. SV. TOMÁŠ, *Teologická summa I-II*, q. 111, a. 1, resp.

⁷ Sv. Tomáš v Teologickej summe rozlišuje medzi tzv. milosťou, ktorá robí človeka milým (milosť posväcujúca) a milosťou, ktorá je dávana zdarma (charizmy).

⁸ SV. TOMÁŠ, *Teologická summa I-II*, q. 111, a. 1, resp.; a. 4, resp.

presahuje prirodzenú čnosť.⁹ Umocnenie je zaiste najprv vnútorne, ale musí prejsť v prejav. Tým sa líši charizma od mystiky.¹⁰

Charizma povyšuje prirodzené dary do novej roviny.

Charizmy majú povahu znamenia a znamenia v sebe nevyhnutne zahrňujú aj čosi nepostihnuteľné, a to najmä ak ich posudzujeme iba rozumovo.¹¹ Môžu mať mimoriadny, až takmer spektakulárny charakter (napr.: uzdravovanie, proroctvo, jazyky). Na druhej strane sa zase môžu prejavovať ako profánne každodenné schopnosti (napr.: spravovanie spoločenstva, pohostinnosť).¹²

Vzťah chariziem

- **k sviatostiam**

Charizmy nemôžeme dávať na jednu rovinu so sviatosťami. Pretože - jednak sviatosti udeľujú alebo rozmnožujú milosť posväcujúcu a potom sú to pevné znaky, cez ktoré túto milosť človek dostáva. Charizmy však nie sú pevné znaky ani úkony, neudeľujú milosť posväcujúcu ani sa na ňu neviažu. Človek ich môže vlastniť aj bez milosti posväcujúcej. Milosť posväcujúca je oveľa viac ako charizmy, lebo milosť posväcujúca *bezprostredne uschopňuje človeka k poslednému cieľu*, kdežto charizmy sú len „nejakou prípravou na posledný cieľ”.¹³ Charizmy sú dané pre službu iným a sviatosti sú v prvom rade na vlastné posvätenie a zdokonalenie. Charizmy nás nerobia svätými. Nie sú však cudzie sviatostiam, pretože privádzajú k prijímaniu sviatosti. Ľudia, ktorí zakúsili pôsobenie chariziem pristupujú častejšie k sviatostiam a s väčším zápalom. Avšak niekedy až prehnaným alebo výstredným spôsobom.

Charizmy sa líšia aj od milosti posväcujúcej. Milosť posväcujúca je habitus duše, charizma je iba niečím prechodným. Sú odlišné aj od darov Ducha Svätého, lebo dary sú tiež habitom duše.

- **k Cirkvi**

Apoštol Pavol charizmy chápe ako mnohoraké, zakaždým inak medzi jednotlivcov rozdelené schopnosti a úlohy súvisiace s povznesením kresťanského spoločenstva.¹⁴ Teda *podstatným aspektom chariziem je, že sú určitou ozdobou života Cirkvi, vyjadrením jej*

⁹ BENEŠ, A., OP: *Morální teologie*. Olomouc: Krystal OP s.r.o. 1992, s. 208.

¹⁰ ZVĚŘINA, J.: *Teologie agape*. Svazek I. Praha: Scriptum 1992, s. 182.

¹¹ Por. MADRE, P., *Túžte po charizmách*, Bratislava: Lúč 1996, s. 5.

¹² Por. RAHNER, K.: *Skúsenosť ducha. Turíčne meditácie*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška 1999, s. 51.

¹³ SV. TOMÁŠ, *Teologická summa I-II*, q. 111, a. 5, resp.

¹⁴ Por. RAHNER, K.: *Skúsenosť ducha. Turíčne meditácie*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška 1999, s. 51.

vnútorného tajomstva, že je chrámom Ducha Svätého a snúbenicou Kristovou.¹⁵ Duch prebýva v Cirkvi a v srdciach veriacich ako v chráme ... Cirkev - ktorú privádza k všetkej pravde a zjednocuje v spoločnom nažívaní a službe - vystrojuje a vedie rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi.¹⁶

Duch pôsobí v Cirkvi a vedie ju k jednote. Charizmy majú slúžiť budovaniu tohto tajomného tela. Jednota Cirkvi je nad charizmami. Je síce pravda, že dochádza k určitým napätiam medzi charizmami a hierarchiou ... *no súdiť o ich pravosti a správnom používaní náleží tým, čo sú predstavení v Cirkvi.*¹⁷

Charizma a hierarchia sa navzájom dopĺňajú. Sú to dva prvky života Cirkvi.

- **rozdelenie chariziem**

Veľmi ťažko by sme mohli vymenovať všetky možné charizmy, alebo udať ich presný počet. *Z Pavlových listov by sme ich mohli identifikovať 19. Predsa však nemôžeme z toho urobiť záver, že darov Ducha je iba 19. On ich má veľa, má ich pre každého a všetky sú rozdielne, primerané pre každého a primerané naliehavým potrebám doby.*¹⁸

Charizmy sa zvyčajne začnú prejavovať po skúsenosti konverzie alebo po duchovnom prebudení, ale zriedkavo sa prejavujú všetky naraz. Často prídu ako odpoveď na okolnosti, ktoré volajú po zvláštnom Božom zásahu.

Podľa darov:

Dar múdrosti a rozumu:

- charizma pravého poznania seba, svojich darov a schopností;
- charizma rozlišovania (povolanie v Cirkvi i vo svete; Božia vôľa);
- charizma správne usporiadať čas (na modlitbu, Písmo, rodinu, priateľov ...);
- charizma čítať Božie slovo;
- charizma múdrosti k vedeniu rodiny, spoločenstva, organizácie ...

Dar rady a sily:

- charizma proroctva;
- charizma ohlasovania Božieho slova;
- charizma povzbudzujúceho slova;

---

¹⁵ BENEŠ, A., OP: *Morální teologie*. Olomouc: Krystal OP s.r.o. 1992, s. 207.

¹⁶ LG 4

¹⁷ LG 12

¹⁸ FALVO, S.: *Oživenie chariziem. Všeobecné o charizmách*. Samizdat, s. 18-19.

- charizma citlivého napomínania;
- charizma osloviť neveriacich a hľadajúcich;
- charizma sily k plneniu svojho poslania (doma, v práci, v spoločenstve);
- charizma sily k službe núdznym.

Dar poznania a bázne Božej:

- charizma hlbšieho poznania Boha Otca, Ježiša i Ducha Svätého;
- charizma hlbšieho poznania Božieho slova;
- charizma pravej bázne voči Bohu a oslobodenia od strachu z Boha.

Dar zbožnosti:

- charizma hlbšej modlitby;
- charizma súcitnej modlitby príhovoru;
- charizma jazykov;
- charizma výkladu jazykov.

Podľa druhu:

Podľa sv. Tomáša, aby človek mohol pomáhať iným na ceste k Bohu, potrebuje toho druhého poučovať *v božských veciach*, a to si vyžaduje, aby človek dosiahol:

- *plnosť poznania božských vecí,*
- *schopnosť potvrdenia týchto vecí,*
- *vhodné podanie.*¹⁹

Preto rozlišuje tri kategórie chariziem, a to podľa toho s čím súvisia:

- 1) *s poznaním* (charizmy slova): rozprávanie a spev v jazykoch, výklad jazykov, prorokovanie, bezprostredné poznanie, rozlišovanie duchov.
- 2) *s konaním* (charizmy moci): robenie zázrakov, uzdravovanie, viera ...
- 3) *s rečou* (charizmy zjavenia): slovo poznania alebo múdrosti ...²⁰

Charizma a jej nositeľ

Charizmy sú dané všetkým. Niektorí autori však tvrdia, že sú dané iba niektorým jedincom. Skôr by sme mohli hovoriť, že sú ponúkané zo strany Boha všetkým, ale nie všetci ich prijímajú.

Vzniká otázka: Prečo, ak sú ponúkané všetkým, ich všetci neprijímajú?

¹⁹ SV. TOMÁŠ, *Teologická summa* I-II, q. 111, a. 4, resp.

²⁰ Por. SV. TOMÁŠ, *Teologická summa* I-II, q. 111, a. 4, resp.

V praxi môžeme nájsť tri príčiny, prečo charizmy ľudí neprijímajú. Podľa týchto príčin môžeme zostaviť tri skupiny ľudí:

- 1) Prvú skupinu tvoria ľudia, ktorí neveria v existenciu chariziem, preto ani o ne neprosia. Sú príliš racionálne založení.
- 2) Druhá skupina sú ľudia, ktorí veria alebo sa dokonca už stretli s charizmami, avšak sami ich nechcú. Nechcú sa dať vyrušiť zo svojho pokoja. Nechcú sa meniť, nechcú robiť nič navyše. Vyhovuje im taký stav, v akom sa nachádzajú.
- 3) Napokon tretia skupina ľudí má z chariziem panický strach. Myslia si, že sú veľmi nebezpečné, a preto nechcú mať s nimi nič spoločné.

- **prijímanie chariziem**

Charizmy, ktoré sme zdarma a nezaslúžene získali, je potrebné prijímať aktívne. To znamená:

1. V prvom rade prosiť Boha. Sv. Pavol nám to veľmi odporúča (porov. 1Kor 14,1). Musíme byť otvorení na pôsobenie Ducha Svätého a zároveň byť ochotní prijať také charizmy, ktoré nám On chce dať (porov. Jn 3,8). Nie iba tie, ktoré chceme my. Veľmi sa odporúča prosiť najviac o také charizmy, ktoré sú potrebné pre vykonávanú službu alebo úlohu. Sv. Pavol (porov. 1Kor 12; 14) i Cirkev²¹ totiž jasne hovoria, že žiaden kresťan nevlastní všetky charizmy.

Nie je teda zakázané túžiť po charizmách. Je to jeden z mnohých oprávnených prejavov túžby slúžiť spoločenstvu. Je pravda, že ak niekto používa charizmy, tak neraz spyšnie, no zároveň to človeka vedie aj k pokore, ak si uvedomí, že toto obdarovanie zároveň kladie aj isté duchovné nároky na neho.²²

2. Musíme odstraňovať prekážky, ktoré staviame prejavom Ducha. To znamená pred Bohom v modlitbe skúmať, čo nás brzdí a prekáža nám v prijímaní nejakej charizmy.

Prejav chariziem je výsledkom spolupráce človeka s Bohom. Preto musíme dávať pozor, aby sme do týchto prejavov nevnášali svoju osobu a svoje myšlienky. Charizmou je oslavovaný Boh, nie my. Charizma potvrdzuje pôsobenie Boha, nie naše.

3. *Vlastnenie chariziem je nezávislé na mravnej výške a svätosti nositeľa. Tieto prejavy Ducha môžu sa nachádzať aj u toho, kto nemá v sebe milosť. V takom prípade*

²¹ Por. Katechizmus katolíckej cirkvi, 800-801.

²² Por. MADRE, P., Túžte po charizmách, Bratislava: Lúč 1996, s. 14.

môžeme povedať, že nositeľ je svedkom pôsobenia Ducha Svätého v Cirkvi, ale nie jeho prítomnosti v ňom samom.²³

Aby toto svedectvo živého pôsobenia Ducha Svätého bolo čo najhodnovernejšie, je užitočné, keď v nositeľovi existuje živé spojivo medzi charizmami a aktívnou prítomnosťou Ducha Svätého. Teda, aby nositeľ bol v milosti posväcujúcej a túto milosť v sebe rozmnožoval.

4. Apoštol Pavol – i viaceré dokumenty²⁴ odvolávajúce sa na neho - hovoria, že máme prijímať charizmy s vďakou. Nemal by chýbať ani postoj pokory, pretože sme ich dostali a nie sú pre nás. Sú pre službu iným. *V spoločenstve niet privilegovaných ľudí, každý má iné charizmy, aby sa navzájom dopĺňali.*²⁵ Nemáme sa nimi chváliť, ale slúžiť.

5. Nesmie nám tiež chýbať vnútorná sloboda. Ak sme charizmy dostali, nesmieme na nich lipnúť. Nie sú cieľom, sú prostriedkom.

Prijatím pravej charizmy v žiadnom prípade nezískavam moc nad Bohom. Boh sa totiž nemusí dostaviť na schôdzku, ktorú sme mu určili v mene prijatej charizmy. Napríklad, môžem mať charizmu uzdravovania a napriek tomu sa modliť za chorého bez očakávaného výsledku, môžem mať charizmu poznania a napriek tomu žiadne poznanie nepríde atď..²⁶

6. Základným kritériom uplatňovania alebo používania chariziem je láska. Nesmieme sa nikdy vnucovať; nesmieme vzbudzovať odpor. Charizmy - ich prejavy a používanie - musia privádzať k Bohu nás, ale aj tých, v prospech ktorých sú uplatňované. Pavol dáva jedinú podmienku: nech sa v spoločenstve deje všetko slušne a po poriadku (porov. 1Kor 14,26-32).

S tým úzko súvisí aj bratská jednota v modlitebnej skupine, ktorá je založená nielen na stretávaní sa, ale predovšetkým na veľkodušnosti, vzájomnej službe, zriekaní sa svojich záľub, odpúšťaní atď..²⁷ Je to veľmi dôležitá zásada a už viacero modlitebných skupín pohorelo, lebo ich viac zaujímali neobyčajné veci než každodenná snaha o osobnú svätosť a jednotu Cirkvi.²⁸

7. Veľmi sa odporúča, aby sa ľudia vlastníaci charizmy modlili za tzv. *očisťovanie darov*. Je to prosba, aby Duch Svätý pôsobil cez nich čo najjasnejšie, a aby prejavy chariziem boli čo najsprávnejšie a najdokonalejšie.

²³ TARDIF, E.: stretnutie v Pary-le-Monial 1992, videozáznam

²⁴ Por. LG 12; Katechizmus katolíckej cirkvi, 799 – 801.

²⁵ TARDIF, E.: stretnutie v Pary-le-Monial 1992, videozáznam

²⁶ Por. MADRE, P., Túžte po charizmách, Bratislava: Lúč 1996, s. 34.

²⁷ Por. MADRE, P., Túžte po charizmách, Bratislava: Lúč 1996, s. 19-21.

²⁸ Por. MADRE, P., Túžte po charizmách, Bratislava: Lúč 1996, s. 35.

- **nositeľ chariziem**

Aj keď charizmy sú dávané zdarma, tak na toho, kto ich prijal, sú kladené určité duchovné nároky. Preto pravý kresťanský charizmatik sa vyznačuje týmito znakmi (tzv. *subjektívne kritéria rozlišovania pravosti chariziem*):

- postoj viery, nádeje a lásky;
- stála snaha o konverziu;
- intenzívny a pravidelný život modlitby;
- život v milosti;
- ovocie Ducha (porov. Gal 5,22n, nemusí byť v dokonalej miere);
- poddajnosť Duchu;
- pripravenosť k službe;
- rešpektovanie miery (múdroosť a rozvaha, porov. Rim 12,3-6);
- živý cit pre požiadavky spoločného dobra (tomu je uplatňovanie chariziem podriadené).²⁹

Zvlášť chcem zdôrazniť *poddajnosť* Duchu Svätému. Teda pripravenosť na to, že bude potrebné sa niečoho zriecť (a to často neočakávane), lebo používanie duchovných darov sa spája s nepríjemnosťami, prekvapeniami, náhlymi zmenami stanoveného programu, rozhodnutiami, ktoré treba prijať, aby sme zostali hodní obdržanej milosti (samozrejme, že tu nesmie chýbať správne rozlišovanie).³⁰

Niektorí pozerajú na charizmy len z tej príjemnej stránky a to v nich rozpaľuje túžbu po charizmatickom živote. Lenže ak niekto chce rásť v charizmatickom živote, musí vynaložiť veľké úsilie. Pokiaľ sa takýto človek intenzívne nemodlí, čoskoro podľahne únave, nebude sa mu páčiť tzv. *zaúčanie* sa do používania chariziem, nebude ochotný sa podriaďovať zodpovednému za spoločenstvo (animátorovi) atď.. Je potrebná duchovná bdelosť, lebo Zlý nemá skutočných charizmatikov v láske. Ale nie preto, že sú svätí, ale preto, že používaním chariziem privádzajú mnohých k Pánovi. Preto sa diabol pokúsim najmä cez citové vzťahy, zmarit ich činnosť. Charizmy totiž do istej miery vzbudzujú v iných úctu, a vzhľadom na to sa často vytvoria až priveľmi silné a nebezpečné citové putá. Dopltili už na to viacerí charizmatickí vodcovia, preto, kto používa charizmy, by si nemal nahovárať, že je odolnejší ako ostatní.³¹

²⁹ Por. BENEŠ, A., *OP: Morálna teológia*. Olomouc: Krystal OP s.r.o. 1992, s. 210. a ZVĚŘINA, J.: *Teologie agape*, svazek I, s. 194-196.

³⁰ Por. MADRE, P., *Túžte po charizmách*, Bratislava: Lúč 1996, s. 37.

³¹ Por. MADRE, P., *Túžte po charizmách*, Bratislava: Lúč 1996, s. 37-38.

Prežívanie prítomnosti Ducha Svätého i charizmy, patria medzi dôležité veci duchovného života, ale nie najdôležitejšie a najpodstatnejšie. Nie sú znakom vyvolenia alebo svätosti a pri Pánovom poslednom hodnotení vôbec pred Ním nezaväzujú (porov. Mt 7,22). Pán ich rozdáva predovšetkým pre dobro iných a nie pre dobro držiteľa. Slúžia ako znamenia Božieho pôsobenia a predovšetkým na budovanie (spoločné dobro) Cirkvi. Je potrebné o nich hovoriť, aby sme ich slobodne prijímali a prežívali, a tak prehľbovali svoj duchovný život. Avšak to najdôležitejšie v našom živote je osobný vzťah s Ježišom a prinášanie ovocia - teda zmena zmýšľania a konania, zanechanie hriechov a stále väčšie ztotožňovanie sa s Ježišom. Ak toto nemáme, môžeme stokrát zažívať prítomnosť Ducha a mať veľa chariziem, ale k ničomu nám to nebude.

Spracoval: Imrich Degro

© Spoločenstvo sv. Michala Archanjela